

ЗВІТ
про завершення III (формувального) етапу
дослідно-експериментальної роботи за темою
«Система профільного навчання як засіб формування соціально
компетентної особистості випускника ліцею»
на базі Ніжинського ліцею Ніжинської міської ради
Чернігівської області
при Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя
за 2013-2015 роки

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.04.2010 року № 333 «Про проведення дослідно-експериментальної роботи на базі Ніжинського ліцею Ніжинської міської ради Чернігівської області при Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя» та наказу Міністерства освіти і науки України від 06.12.2013 року № 1709 «Про завершення II (концептуально-діагностичного) етапу дослідно-експериментальної роботи на базі Ніжинського ліцею Ніжинської міської ради Чернігівської області при Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя» педагогічним колективом закладу впродовж 2013 – 2015 років було проведено формувальний етап дослідно-експериментальної роботи за темою «Система профільного навчання як засіб формування соціально компетентної особистості випускника ліцею».

Новим концептуальним орієнтиром розвитку сучасної освіти є компетентнісний підхід до визначення змісту освіти, організації навчального процесу та його результатів. Тож серед базових компетентностей, якими має володіти випускник ліцею, вагому роль відводимо саме соціальній компетентності.

Педагогічним колективом ліцею поняття «соціальна компетентність» розглядається як придбана інтегрована здатність особистості гнучко орієнтуватися в постійно мінливих соціальних умовах та ефективно взаємодіяти із соціальним середовищем (за Докторович М.О.).

Дослідно-експериментальна робота ліцею на III (формувальному) етапі була спрямована на реалізацію таких завдань:

практична апробація навчально-методичних комплексів профільних дисциплін, розроблених у відповідності до Концепції формування соціально компетентної особистості випускника в умовах профільної освіти ліцею;

організація та корекція навчально-виховного процесу ліцею за експериментальною програмою (удосконалення навчально-методичних комплексів викладання профільних дисциплін);

модернізація системи роботи з обдарованими та здібними учнями;
популяризація досвіду педагогів ліцею з упровадження технологій
формування ключових компетентностей;

практичне відпрацювання системи взаємодії з Ніжинським державним
університетом імені Миколи Гоголя, іншими науковими установами, з
громадськістю, батьками ліцеїстів у напрямі реалізації завдань експерименту,
удосконалення профорієнтаційної роботи в ліцеї;

проведення комплексного дослідження ефективності реалізації
структурно-функціональної моделі процесу формування соціально
компетентного випускника.

Педагогічний колектив закладу протягом III (формувального) етапу
спрямував зусилля на формування соціально компетентної особистості
випускника ліцею шляхом забезпечення якості профільної підготовки учнів.

Протягом звітнього періоду було апробовано навчально-методичні
комплекси профільних дисциплін, основні положення яких викладено в
колективних методичних посібниках, у яких обґрунтовано відбір сучасних
технологій та описано авторські методики формування складових соціальної
компетентності («Формування соціально компетентної особистості ліцеїста в
процесі навчання природничих дисциплін», «Формування соціально
компетентної особистості ліцеїста в процесі навчання історико-
суспільствознавчих дисциплін», «Формування соціально компетентної
особистості ліцеїста в процесі навчання фізико-математичних дисциплін»,
«Формування соціально компетентної особистості ліцеїста в процесі
навчання філологічних дисциплін», «Збірник сценаріїв виховних заходів та
загально ліцейських свят «Світ починається з тебе»). Науково-методичний
журнал Управління освіти і науки Чернігівської обласної держадміністрації
та ЧОППО імені К.Д.Ушинського «Педагогічні обрії» (2014, № 1) розмістив
статті педагогів ліцею, присвячені проблемам розвитку та формуванню
соціальної компетентності у процесі викладання філологічних, історичних,
фізико-математичних та природничих дисциплін. Теоретичні положення
мали практичну реалізацію, результати висвітлені в методичних
рекомендаціях та навчально-методичних посібниках, рекомендованих
науково-методичною радою ліцею (протокол № 1 від 10.09.2015 року):
«Формування соціально компетентної особистості учнів на уроках біології»,
«More Opportunities to Enjoy Your English», «Don't Be Afraid to Tell the World
Who You Are», «Вивчення української мови та літератури. Навчальні

матеріали до уроків», «Формування соціально компетентної особистості випускника ліцею засобами математики (через упровадження компетентнісно-орієнтованих завдань)». Учителями ліцею пропонуються методичні рекомендації щодо проведення навчальних занять, спрямованих на формування соціальної компетентності ліцеїстів.

У ліцеї використовується досвід світової й вітчизняної педагогічної науки щодо впровадження освітніх технологій. Це передові технології, зорієнтовані на виховання ліцеїста з попередньо заданими якостями: вальдорфська педагогіка (розвивати здібності дитини, а не нагромаджувати знання); технологія саморозвитку за М.Монтессорі (створювати позитивне довкілля для саморозвитку дитини); технологія організації групової навчальної діяльності учнів (співпраця у виконанні групових завдань); технологія розвивального навчання (вихід за межі встановленої навчальної програми); технологія формування творчої, особистості (упровадження нових дидактико-методичних засобів, що моделюють навчально-виховний процес); технології навчання як дослідження (дослідницькі завдання з навчального предмета); проектна технологія (індивідуальний досвід проектної діяльності учня); нові інформаційні технології (інформатика, використання комп'ютерів); технологія «створення ситуації успіху» за А. Белкіним (віра учня у власні сили) та ін.

Формою проведення навчальних занять у ліцеї є пара тривалістю 1 годину 20 хвилин, тому обов'язковим документом для ліцею є графік навчального процесу, в якому відображається розподіл навчальних дисциплін за четвертями.

Плідною є робота з удосконалення системи профільної освіти: узгодження варіативної складової навчального плану із запитамі учнів та батьків, створення факультативів та курсів за вибором.

У ліцеї здійснено перерозподіл годин інваріантної складової у межах 15%. Так, збільшення годин на вивчення певних предметів відбувається з метою збереження системи профільної освіти ліцею, створення умов для якісної підготовки учнів до участі в зовнішньому незалежному оцінюванні. Зменшення годин ґрунтується на досвіді та традиціях системи профільної освіти ліцею, з урахуванням потреб учнів.

Відповідно до Концепції профільного навчання, затвердженої наказом МОН № 1456 від 21.10.13 року, на підставі рішення педради ліцею (протокол № від 17.06.2015) та з метою задоволення інтересів учнів, розширення можливостей профільного навчання шляхом поєднання різних профілів,

апробації нових моделей профільного навчання в межах історичного класу створені динамічні профільні групи: історико-правознавча та історико-філологічна. Навчальний план для історико-правознавчої групи складено за типовим навчальним планом історичного профілю, історико-філологічної групи – профілю іноземної філології. Розподіл на групи здійснюється при вивченні іноземної мови та правознавства, інші предмети вивчаються всіма учнями.

Варіативна складова передбачає впровадження курсів за вибором, факультативів та індивідуальних консультацій, що використовуються для роботи із обдарованими учнями або для впровадження діяльності динамічних профільних груп. Зміст предметів варіативної складової підпорядкований профілю навчання. Викладання здійснюється згідно програм, які затверджені МОН України, або впроваджуються в рамках експериментальної роботи.

У нашому закладі з 2014 року впроваджено надання додаткових освітніх послуг, що є складовою особистісно-орієнтованого підходу. Ліцей враховує при виборі профілю бажання учнів та батьків, які є замовниками освітніх послуг, тому має більше потенційних годин для профільних предметів. Адміністрацією закладу було вивчено нормативно-правову базу, проаналізовано рівень готовності навчального закладу до надання додаткових освітніх послуг. Спершу з'ясовувалися бажання та можливості педагогічних працівників надавати такі послуги, потім відбулося ознайомлення батьків та учнів з переліком додаткових освітніх послуг та порядком їх надання, з'ясовувався попит серед батьків та учнів.

Учителями ліцею було розроблено й апробовано 14 програм курсів, які затверджені науково-методичною радою ліцею за погодженням з відповідними кафедрами Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Протягом звітної періоду було модернізовано систему роботи з обдарованими та здібними учнями. Збільшено кількість годин на проведення індивідуальних консультацій з учнями (підготовка до олімпіад, конкурсів, турнірів), упроваджено практику наставництва, урізноманітнено методи й форми роботи з обдарованими учнями.

Організовано діяльність Ліцейського наукового товариства (голова ради – директор ліцею Алексеєнко С.Г., керівник – Коткова Л.І.), до складу якого входять 29 ліцейців. Керівниками науково-дослідницьких робіт здебільшого є викладачі Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Щороку проводяться засідання для членів та кандидатів у члени ЛНТ. Були організовані 3 семінари-практикуми з тем «Про організацію роботи з інформацією» (вересень, 2014 р.), «Про вимоги до оформлення науково-дослідницьких робіт» (листопад, 2014 р.), «Робота першокурсників з першоджерелами» (жовтень, 2015 р.). Проведена робота сприяла збільшенню кількості призерів у конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт МАН України (на всеукраїнському етапі в 2013- 2014 навчальному році – 2 учні-переможці, у 2014-2015 – 4 учні-переможці, 5 дипломів). За результатами досягнень (два дипломи всеукраїнського рівня учениця ліцею була делегована на зустріч із Президентом України, яка була присвячена Дню науки (квітень, 2015 рік).

Ліцеїсти постійно стають переможцями в предметних олімпіадах: у 2013- 2014 навчальному році – 25 призових місць, з них перших – 2, других – 12, третіх – 11. На IV етапі учні здобули 2 дипломи. У 2014-2015 – 30 призових місць, з них перших – 10, других – 12, третіх – 8. На III етапі Всеукраїнських олімпіад 16 учнів вибороли 17 дипломів, 4 учні представляли Чернігівську область на IV етапі. Виросли показники результативності в конкурсі FLEX: нині 1 учень є переможцем і навчається за програмою майбутніх лідерів в Америці.

Дослідно-експериментальна робота ліцею відбувається в тісній співпраці з Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д.Ушинського, Ніжинським державним університетом імені Миколи Гоголя. Науковці даних установ беруть активну участь у розробленні науково-методичного забезпечення експерименту, в організації та проведенні методичних заходів. У ліцеї за сумісництвом працює 23 викладачі Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, з них – 15 кандидатів наук.

Розроблено програму профорієнтаційної роботи в ліцеї, створено «Центр допрофесійної підготовки», завданням якого є координація роботи відповідно до Програми профорієнтаційної роботи психологічної служби ліцею.

Результати роботи на формульовальному етапі з питань експерименту неодноразово розглядалися на педагогічних радах ліцею: «Роль учителя у процесі розвитку соціально-компетентної особистості випускника» (грудень 2013 р.); «Діяльнісний підхід у навчанні як засіб ефективного впливу на

формування соціально компетентної особистості ліцеїста» (березень 2014 р.); «Упровадження інноваційних педагогічних технологій у навчально-виховний процес як шлях до формування соціальної компетентності випускника ліцею» (жовтень 2014 р.); «Управління пізнавальною діяльністю ліцеїстів у процесі навчання на основі нових інформаційно-комунікаційних технологій як засіб формування ключових компетентностей» (січень 2015 р.); «Становлення ліцеїстів як суб'єктів власної життєдіяльності» (березень 2015 р.).

Ефективність навчально-виховної роботи ліцею залежить від співпраці методичних ланок. Так, у закладі активно працює 7 методичних об'єднань, постійно діють творчі й динамічні групи, націлені на вивчення та впровадження основних питань експерименту. Для деталізації завдань в умовах профільного навчання для кожної предметної кафедри проводилися заняття в методичних майстернях: «Компетентнісний підхід в освіті» (квітень 2013 р.), «Розвиток сучасної освіти» (жовтень 2014 р.), «Співробітництво – це спільна діяльність для досягнення загальних цілей» (січень 2014 р.), «Спілкування як психологічна основа виховання» (березень 2014 р.), «Морально-духовний розвиток особистості в сучасній школі» (лютий 2015 р.), «Формування мовленнєвої та читацької компетентностей учнів: проблеми та шляхи їх вирішення» (березень 2015 р.), «Ліцей як середовище розвитку соціально активної особистості – громадянина України» (вказати квітень 2015 р.), «Психологічні аспекти формування активної громадянської позиції ліцеїстів» (травень 2015 р.).

Головні положення та результати експериментальної роботи знайшли відображення у доповідях на:

всеукраїнській науково-практичній конференції «Соціокультурна система Європейської школи в Україні: реалії і перспективи розвитку» (П'ята міжнародна виставка «Сучасні заклади освіти – 2014», Київ, березень 2014 р., Алексєєнко С.Г.);

XIV всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Молода наука України. Перспективи та пріоритети розвитку» (Київ, грудень 2013 р., учитель німецької мови Сидоренко М.М.);

всеукраїнській науково-практичній конференції «Компетентнісно-діяльнісні технології навчання іноземної та рідної мови у середній і вищій школі» (Чернігів, лютий-березень 2014 р., учитель німецької мови Сидоренко М.М.);

міжрегіональній науково-практичній конференції «Українська мова: шляхи формування предметних компетенцій» (ЧОППО імені К.Д.Ушинського, листопад 2014 р., учитель української мови Коткова Л.І.);

«Четвертих бугайківських читаннях», (Ніжин, НДУ імені М.Гоголя, 02.10.2014 р., учителі української мови та літератури Сідень С.М., Даньшина Т.М.);

всеукраїнській конференції «Сучасні проблеми фізико-математичних наук та методики їх викладання» (Ніжин, НДУ ім. М.Гоголя, грудень 2014, учитель математики Варущик Н.П.)

міських серпневих конференціях працівників освіти (2014, 2015 рр.);

на засіданнях міських методичних об'єднань учителів-предметників та класних керівників.

На формування соціальної компетентності в учнів ліцею були спрямовані науково-практичні семінари:

семінар для вчителів хімії загальноосвітніх навчальних закладів м. Ніжина «Продуктивне навчання на уроках хімії як шлях формування компетентної особистості учнів» (березень 2013 р.);

семінар для заступників директорів з виховної роботи Бобровицького району «Ігрові технології у виховному процесі» (м. Бобровиця, грудень 2013 р., керівник гуртка Сурков В.М.); авторський семінар практичного психолога Солдатенко С.В. «Психологічний супровід формування соціальної компетентності ліцеїстів» (лютий 2014 р.);

семінар учителів економіки загальноосвітніх навчальних закладів м. Ніжина «Методологічні основи викладання шкільного курсу економіки» (листопад 2014 р.);

семінар учителів іноземної мови загальноосвітніх навчальних закладів м. Ніжина «Шляхи підвищення мотивації учнів старшої школи до вивчення іноземних мов» (жовтень 2014 р.);

обласний семінар «Планування уроку з країнознавства. Нові методичні рекомендації до уроку німецької мови як другої іноземної», організований Гете-інститутом (08.11.2014 - 12.11.2014, Кресан Н.П.);

семінар учителів математики «Організація роботи з обдарованими дітьми» (січень 2015 р.).

Розгляду актуальних проблем упровадження в навчально-виховний процес ліцею компетентнісного підходу, пошуку педагогами власних

оригінальних підходів до моделювання та збагачення досвіду колективу, визначенню організаційно-педагогічних умов формування соціально компетентної особистості ліцеїста були присвячені засідання:

круглих столів: «Інноваційні педагогічні технології в навчально-виховному процесі» (березень 2013), «Шляхи формування соціально-компетентної особистості випускника через упровадження інноваційних підходів у роботі з обдарованими учнями» (лютий 2014), «Інноваційні технології виховання успішної особистості випускника ліцею» (березень 2015 р.);

педагогічних майстерень: «Технологія проведення тренінгу як засобу формування соціальної компетентності випускника ліцею» (січень 2013), «Підвищення мотивації старшокласників до вивчення іноземних мов» (січень 2014), «Управління навчально-пізнавальною діяльністю учнів при вивченні математики через упровадження елементів дистанційного навчання» (лютий 2015);

педагогічних читань: «Використання хмарних сервісів в освітній діяльності» (березень 2013 р.), «Використання мультимедійних технологій на уроках історії в умовах профільного навчання» (березень 2014 р.), «Роль виховної системи ліцею в становленні учнів як суб'єктів власної життєдіяльності» (жовтень 2015 р.), «Практичний аспект ролі виховної системи ліцею в становленні учнів як суб'єктів власної життєдіяльності» (березень 2015 р.).

Сучасне суспільство вимагає інформатизації освіти. За останні роки ліцей має значні досягнення: створено необхідну матеріально-технічну базу для організації та забезпечення повноцінного навчально-виховного процесу, а саме: два класи із мультимедійними проекторами, три – із інтерактивними дошками. У 2014 році по-сучасному було обладнано комп'ютерний клас (кожна дитина має можливість працювати за ноутбуком), по всьому ліцею є доступ до мережі Інтернет. Широке використання сучасної техніки дозволяє впроваджувати інформаційні технології навчання в освітній процес, модернізуючи його.

Колектив ліцею подав заявку та відповідні документи на конкурс «Відкрита Польща». За підсумками конкурсу ліцей увійшов до 100 кращих шкіл, які стали закладами-партнерами Фондації CEASC та отримав можливість брати участь в спільних європейських проектах (тривалість проекту – 2014-2020 роки).

Експериментальна діяльність педагогічного колективу довела, що провідну роль у формуванні соціально компетентної особистості випускника ліцею виконує саме вчитель, під керівництвом якого проходять процеси модернізації освіти на рівні навчального закладу.

З метою цілеспрямованої роботи педагогів у ліцеї організована робота науково-методичної ради, до складу якої входять директор, заступники директора з навчально-виховної роботи, керівники методичних кафедр, психолог. На засіданнях науково-методичної ради обговорювалися і питання: про підвищення кваліфікації педагогічних працівників (жовтень 2014 р.), про удосконалення системи роботи з обдарованими учнями ліцею (листопад 2014 р.), аналіз зрізів знань учнів з профільних предметів (грудень, квітень 2014, 2015 рр.), затвердження тем науково-дослідницьких робіт учнів-членів Ліцейського наукового товариства (вересень 2014, 2015 рр.), про підготовку до Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін (жовтень-березень 2013-2015 рр.), про діяльність педагогічних працівників над темою дослідно-експериментальної роботи (січень 2013, грудень 2014 травень 2015 рр.), про підготовку учнів до звітної наукової конференції учнів-членів Ліцейського наукового товариства (грудень 2014, 2015 рр.), про підготовку методичних рекомендацій (колективних, авторських) щодо роботи з обдарованими та здібними учнями (квітень 2013-2015 рр.), про організацію літньої школи для обдарованих дітей, визначення завдань її роботи (квітень 2013-2015 рр.).

Результатом реалізації поставлених завдань є успішний вступ випускників до вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації: 2013 рік – 92,8 %, 2014 рік – 94,8 %, 2015 рік – 94,2 % випускників.

Упродовж звітнього періоду впроваджувалися виховні проекти з проблеми формування соціальної компетентності: «Соціальна компетентність особистості», «Ми – громадяни твої, Україно!», «Мислити. Творити. Діяти», «Духовні скарби моєї родини», «Моральний вчинок», «Вибори президента ліцею» (2013-2014 рр.), «Пошана символам країни – це наш обов'язок святий», «Педагогіка особистості», «Від серця до серця», «Ваш світлий подвиг незабутній», «Знай свої права, не забувай про обов'язки», «Герої не вмирають» (уроки мужності, зустрічі з ветеранами Великої Вітчизняної війни, армії, воїнами – інтернаціоналістами, військовослужбовцями, учасниками подій на Майдані незалежності) (2014-2015 н.р.). За звітний період були проведені акції «Доброго ранку,

ветерани!», «Зігрій душу ближньому», постійно працював волонтерський загін «Полум'яні серця», діяв пункт «Довіра».

Особливої ваги набула традиційна щорічна *батьківська конференція*, де педагоги й батьки підсумовують результати спільної діяльності.

У ряді *публікацій* вчителів висвітлюється досвід інноваційної діяльності, пов'язаної з темою дослідження:

Овчинникова Т.А. Методичні особливості диференційованого підходу до вивчення функцій та їх властивостей в умовах компетентнісного підходу до навчання. – Ніжин, 2013. – 140 с.

Афанасова С.І. Технології використання аудіовізуальних засобів навчання для формування соціокультурної компетентності учнів (на прикладі вивчення курсу англійської мови в старшій школі). – Ніжин, 2014. – 168 с.

Кузьменко Г.П. Формування соціально компетентної особистості на уроках біології // Біологія. – 2015. – № 10. – С. 16–40.

На крилах натхнення: обдарована молодь ліцею /уклад. Коткова Л.І. – Ніжин: «Аспект», 2015. – 124 с.

Усі педагогічні працівники ліцею мають друковані роботи у фахових виданнях.

Основними напрямками психологічного супроводу процесу формування соціальної компетентності учнів на період 2013-2015 р. визначено:

психодіагностичну роботу (здійснення комплексу психодіагностичних методик із метою дослідження рівня розвитку соціальної компетентності ліцеїстів);

розвивальну роботу (із метою формування та розвитку знань, умінь, навичок, необхідних для формування соціальної компетентності);

просвітницьку роботу (передбачає консультування учнів, батьків, учителів щодо поняття соціальної компетентності, особливостей її формування та розвитку).

Протягом звітнього періоду здійснювався моніторинг рівня сформованості в учнів соціальної компетентності. У дослідженні взяли участь учні I та II курсів ліцею всіх профілів. Покомпонентний аналіз сформованості соціальної компетентності в учнів I-II курсів дав можливість отримати певні результати.

Дослідження ціннісно-мотиваційного компоненту в структурі соціальної компетентності виявило, що найпоширенішими термінальними цінностями, яким надають перевагу випускники II курсу ліцею, є:

розвиток (робота над собою, постійне фізичне та духовне вдосконалення), що є умовою можливості пристосуватися до будь-яких соціальних змін, відповідати новим вимогам (94 %);

активне діяльнісне життя (повнота та емоційна насиченість життя) як джерело натхнення та нових ідей (97 %).

життєва мудрість (зрілість суджень і здоровий глузд, досягнуті життєвим досвідом), а отже й відповідальність за свої вчинки та рішення (91 %);

упевненість у собі (внутрішня гармонія, свобода від внутрішніх суперечностей, сумнівів) як основа високої адекватної самооцінки, а відповідно й можливості досягнення поставленої мети (93 %);

свобода (самостійність, незалежність у вчинках та судженнях), яка є можливістю робити вибір відповідно до власних індивідуально-психологічних особливостей, потреб, інтересів (71 %);

Серед інструментальних цінностей найважливіші місця випускники відводять таким цінностям, як:

широта поглядів (уміння зрозуміти чужу точку зору, поважати смаки інших, їхні традиції, звички), що є запорукою ефективної взаємодії з соціумом (95 %);

ефективність у справах (працелюбність, продуктивність у роботі), результатом якої є громадське визнання та затребуваність (84,5 %);

високі запити (високі вимоги до життя й високі потреби), а відповідно й прагнення до особистісного розвитку та самовдосконалення (84 %).

Система ціннісних орієнтацій ліцеїстів-першокурсників близька до системи другокурсників. Проте, якщо в першокурсників на перші позиції виходять цінності особистого життя, то в другокурсників – цінності, пов'язані з професійною самореалізацією. Це може характеризувати учнів як соціально зрілих особистостей, які мають чіткі цілі й обирають адекватні засоби їх досягнення.

Щодо мотиваційної сфери ліцеїстів, то найпоширенішими мотивами навчальної діяльності учнів II курсу є: бажання вступити до інституту, працювати (100 %), бажання стати гарним спеціалістом (100 %), почуття гідності (97 %), прагнення принести користь людям зараз і потім (86 %), застосування знань у побуті, на роботі, удома (78 %). Як бачимо, переважають мотиви саморозвитку, соціально значущі, пізнавальні мотиви, мотиви соціального престижу. Порівнюючи результати дослідження мотивів

навчання ліцеїстів на I та II курсах, можна виявити наступну закономірність: якщо на I курсі учні більш сконцентровані на самому процесі навчання (учитися пізнавати нове дуже цікаво, приємно – 85 %), то випускники ліцею все більше орієнтуються на результативність їх навчальної діяльності, а саме – вступу до ВНЗ для отримання подальшої якісної освіти й відповідного диплому. Проте, як у першому, так і в другому випадку ми бачимо позитивну мотивацію ліцеїстів до навчання.

Після аналізу операційно-діяльнісного компоненту, ми отримали результати, із яких видно приріст від I до II курсу рівня комунікативних (високий рівень збільшився з 19 % до 38 %, рівень вище середнього – з 48 % до 56 %) та організаторських здібностей (високий рівень збільшився з 25 % до 47 %, рівень вище середнього – з 35 % до 47 %). Такий приріст стосується й адаптивних навичок ліцеїстів (збільшився відсоток ліцеїстів з нормальним рівнем тривожності з 70 % до 95 %).

У результаті дослідження особистісного (регулятивного) компоненту соціальної компетентності виявлено, що рівень відповідальності ліцеїстів на II курсі зростає в порівнянні з першим (високий рівень збільшився з 23 % до 38 %, рівень вище середнього – з 50 % до 57 %). Зростає й рівень самоконтролю другокурсників (високий рівень збільшився з 33% до 46%, рівень вище середнього – з 42% до 50%). Проте залишається незначний відсоток учнів з рівнем відповідальності та самоконтролю нижче середнього, що вказує на необхідність додаткових досліджень для з'ясування причин виникнення такого стану.

Щодо професійного самовизначення ліцеїстів, то після проведення анкетування ми отримали такі результати: 100 % учнів задоволені обраним для навчання профілем; 97 % визначилися з майбутньою професією чи видом професійної діяльності, якими б хотіли оволодіти в майбутньому; 98 % пов'язують майбутню професію з обраним профілем навчання. Серед мотивів професійного вибору 96 % учнів обрали відповідність інтересам і здібностям, 93 % надали перевагу престижності та оплачуваності.

На основі вищезазначених проміжних результатів досліджень можемо зробити висновок про те, що в другокурсників ліцею соціальна компетентність сформована на високому рівні та рівні вище середнього.

На основі зазначеного вище можна стверджувати про виконання програми формульованого етапу дослідно-експериментальної роботи.

На IV (узагальню вальному) етапі робота колективу буде спрямована на:

здійснення контрольного діагностування соціальної компетентності учнів;

науково-практичний аналіз, визначення ефективності результатів проведеного дослідження;

порівняння результатів діагностико-концептуального та формувального етапів експерименту;

визначення співвідношення результатів експерименту з поставленою метою та завданнями;

поширення досвіду дослідно-експериментальної роботи з означеної проблеми через публікації у пресі;

підбиття підсумків узагальненого етапу дослідно-експериментальної роботи на науково-практичній конференції.